

Husy velké (*Anser anser*) na skalních hnízdech v Labských pískovcích (Saském Švýcarsku)

Greylag Geese (Anser anser) nesting on rocks in the Elbe sandstones (Saxon Switzerland)

Ulrich Augst

Albert-Kunze-Weg 8, D-01855 Sebnitz; e-mail: u.p.augst@outlook.de

Augst U. 2023: Husy velké (*Anser anser*) na skalních hnízdech v Labských pískovcích (Saském Švýcarsku). *Sylvia* 59: 59–64.

Husa velká (*Anser anser*) je v Sasku/Sachsen (Spolková republika Německo) v posledních letech běžně hnízdícím druhem. Osídlila již většinu vhodných lokalit. Od roku 2021 se v době hnízdění vyskytuje také v lesoskalní oblasti Národního parku Saské Švýcarsko, která plynule navazuje na oblast Národního parku České Švýcarsko na území České republiky. Vzhledem k charakteru tohoto území si k hnízdění vybírá skalní objekty, zejména skalní věže, a to i poměrně daleko od vodních ploch, resp. vodních toků. Hnízdění bylo doloženo opakovaně. Hnízdění v podobném typu prostředí (ruina připomínající skalní objekt) bylo v roce 2022 doloženo také v Duryňsku/Thürigen (Spolková republika Německo) ve městě Meiningen.

The Greylag Goose (Anser anser) is a common breeding species in Saxony (Federal Republic of Germany) in recent years. It has already occupied most of the suitable localities. Since 2021, during the breeding period, it is also found in the forest-rock area of the Saxon Switzerland National Park, which continues to the Bohemian Switzerland National Park in the territory of the Czech Republic. Due to the nature of this area, Greylag Geese choose rock objects for nesting, especially rock towers, even relatively far from water bodies or streams. Nesting has been repeatedly documented there. Breeding in a similar type of environment (a ruin resembling a rock object) was also documented in the town of Meiningen in Thuringia (Federal Republic of Germany) in 2022.

Key words: *Greylag Goose, nesting, rocks*

Záznamů o výskytu husy velké (*Anser anser*) v Sasku do roku 1950 je velmi málo. Ještě v polovině 70. let minulého století byla v rybníčných oblastech na severu Saska vzácně hnízdícím druhem. V letech 1974 až 1977 byla na rybnících v okolí Moritzburgu, severně od saského hlavního města Drážďany, prováděna reintrodukce. Během ní byla vejce hus velkých vkládána do hnízd labutí velkých (*Cygnus olor*). Protože se labutě nechaly od lidí krmit, převzaly toto chování také mladé husy. Vznikla

tak zpola ohočená populace, která se postupně šířila po Labi oběma směry (Dietze et al. 1989). Během tří mapovacích období hnízdících ptáků v letech 1978–1982, 1995–1997 a 2004–2007 vzrostl počet hnízdění tohoto druhu v Sasku ze 100–200, resp. 250–300 na 500–700 párů (Steffens et al. 2013). Do současné doby početní stavy vzrostly ještě výrazněji a husa velká je v Sasku běžně až hojně hnízdícím druhem, rozšířeným na jih a západ i do horských oblastí. Osídlila téměř všechny potenciálně

Obr. 1. Malá rodina hus velkých ve spodní části údolí Amselgrund, 23. duben 2021. Foto M. Leuschke.

Fig. 1. A small family of Greylag Geese in the lower part of the Amselgrund valley, 23 April 2021. Photo by M. Leuschke.

vhodné oblasti, a to s rozdílnou abundancí. Určitou dobu již lze husy velké pozorovat v labském údolí v Českosaském Švýcarsku, včetně české části území, a to po celý rok, nikoli jen v zimním období, jak tomu bylo dosud.

V roce 2021 došlo k prvním pozorováním hus velkých ve skalních oblastech Saského Švýcarska, u obce Rathen. Na jaře tam byly pozorovány husí páry létající do údolí Amselgrund a mizející ve skalních stěnách Große (50°57'54"N, 14°04'59"E) a Kleine Gans (50°57'50"N, 14°04'35"E). Bohužel jsem tuto zprávu

obdržel až poté, co hnízdní období pominulo. Koncem dubna pak byly pozorovány dvě rodiny jdoucí ze směru od skal spolu s mláďaty ke vzdutým partiím potoka (vzdutí za účelem provozu plavby na lodičkách) ve spodní části údolí Amselgrund (obr. 1; M. Leuschke in litt.). Vzdálenost od hnízdiště k vodě činila cca 250 metrů. Koncem května jsem z jiného zdroje obdržel zprávu o huse velké hnízdící na vrcholu skalní věže Postakegel (50°57'51"N, 13°57'58"E). Hnízdění zde bylo potvrzeno. Tato 18 metrů vysoká věž (využívaná také

Obr. 2. Hnízdící husa velká vedle vrcholové knížky skalní věže Postakegel, 27. květen 2021. Foto M. Jäger.

Fig. 2. Greylag Goose nesting on the Postakegel rock tower, 27 May 2021. Photo by M. Jäger.

Obr. 3. Samostatně stojící, cca 18 metrů vysoká skalní a lezecká věž Postakegel s hnízdící husou velkou (šipka). Foto M. Jäger.

Fig. 3. Solitary, approximately 18 meters tall rock and climbing tower of Postakegel with a nesting Greylag Goose (arrow). Photo by M. Jäger.

k lezení) je pozůstatkem kamenolomu nad obcí Posta, jižně od okresního města Pirna (obr. 2, 3; M. Jäger in litt.). Osud této snůšky mi není známý, i přesto se jedná o pozoruhodný poznatek. Vzdálenost hnízdiště od Labe zde činí zhruba 130 metrů. Následující rok byla

na témže místě opět hlášena hnízdící husa a lze předpokládat, že se jednalo o tutéž samici (M. Jäger in litt.).

Počátkem března 2022 bylo pozorováno hnízdění husy velké na skalní věži a současně lezeckém objektu Basteischluchtturm (50°57'45"N,

Obr. 4. Hnízdící husa velká na lezecké skále v bezprostřední blízkosti mostu Basteibrücke, 6. březen 2022. Foto R. Hersemann.

Fig. 4. *Greylag Goose nesting on a climbing rock near the Basteibrücke bridge, 6 March 2022. Photo by R. Hersemann.*

14°04'20"E), v bezprostřední blízkosti skalního mostu Basteibrücke, který bývá denně navštěvován stovkami až tisíci lidí. Úspěch hnízdění mi známý není (obr. 4; R. Hersemann in litt.).

Na jaře 2022 proběhlo hnízdění husy velké i na tři metry vysokém, skále podobném pozůstatku historické ruiny při okraji divadelního parku (Theaterpark, 50°34'25"N, 10°24'59"E) a vedle značně frekventované silnice v durynském městě Meiningen (obr. 5). V parku ležícím za stavbou se nachází rybník, na kterém byly později pozorovány husy velké s mláďaty (T. Haase in litt.).

Z výše uvedeného je patrné, že hnízdění úspěšnost v tomto typu prostředí je velmi nízká. Na vodě dosud nebylo pozorováno s dospělými více než jedno mládě. Příčinou by mohla být skutečnost, že mláďata musí při opuštění skalních hnízd skočit z velmi vysoké výšky a nelze vyloučit, že mohou zapadnout do skalní štěrbiny či se jinak smrtelně zranit. Při poměrně dlouhém přesunu lesem k vodní ploše může být také významným faktorem predace.

Skutečnost, že husy velké pro hnízdění využívají hnízda jiných velkých druhů ptáků na stromech, je známá (Horal et al. 2020). Dle Štastného et al. (2021) husa velká hnízdila dříve poměrně hojně také na hlavatých vrbách v zaplavovaných lužních lesích na jižní Moravě. O hnízdění hus velkých na skalních objektech však dosud žádné informace publikovány nebyly.

S přibývajícím šířením husy velké v Sasku došlo také ke zvýšení početnosti druhu i v Labských pískovcích. V roce 2021 a v roce následujícím došlo k prvnímu prokázanému hnízdění hus velkých na skalních hnízdech v saské části tohoto regionu (Augst 2021). Přestože zatím nebylo doloženo, nelze vyloučit hnízdění na skalách i v české části, kde byly husy velké pozorovány posedávající na skalách a střechách budov ve Hřensku, nedaleko ústí řeky Kamenice do Labe, a to opakovaně od roku 2020 (Benda 2021).

V tomto příspěvku přináším nové informace o opakovaném využívání extrémního typu prostředí pro hnízdění. Je to velmi zajímavý fenomén

Obr. 5. Hnízdiště husy velké na ruině v divadelním parku Theaterpark města Meiningen v Duryňsku, jaro 2022. Foto T. Haase.

Fig. 5. Greylag Goose nest site on a ruin in the Theaterpark of Meiningen in Thuringia, spring 2022. Photo by T. Haase.

zatím potvrzený jen v bilaterální oblasti Labských pískovcích (Českosaském Švýcarsku) a dokládající přizpůsobivost husy velké.

PODĚKOVÁNÍ

Dvěma anonymním recenzentům děkuji za konstruktivní připomínky k rukopisu.

LITERATURA

- Augst U. 2021: Husy velké na skalních hnízdech v Labských pískovcích. *Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích* 17: 24.
- Benda P. 2021: První prokázané hnízdění husy labutí v České republice. *Zpravodaj Ornitologického klubu při Labských pískovcích* 17: 25.

- Dietze R., Rau S., Förster D. & Weise W. 1989: Graugans – *Anser anser* (L., 1758). In: Steffens R., Saemann D. & Größler K. (eds): *Die Vogelwelt Sachsens*. Jena, Stuttgart, Lübeck, Ulm.
- Horal D., Zaňát J. & Čamlík G. 2020: Další případy stromových hnízdění husy velké (*Anser anser*) v Dolním Pomoraví. *Crex – Zpravodaj Jihomoravské pobočky ČSO* 38: 55.
- Steffens R., Nachtigall W., Rau S., Trapp H. & Ulbricht J. 2013: *Brutvögel in Sachsen*. Landesamt für Umwelt, Landwirtschaft und Geologie, Dresden.
- Šťastný K., Bejček V., Mikuláš I. & Telenský T. 2021: *Atlas hnízdního rozšíření ptáků v České republice 2014–2017*. Aventinum, Praha
- Došlo 26. ledna 2023, přijato 7. srpna 2023.
- Received 26 January 2023, accepted 7 August 2023*